

۱۵۸۸۵۹۵
۹۷/۴۵

نوآوری اجتماعی

مفاهیم، تعاریف، مدل‌ها

تألیف

دکتر علی مبینی دهکردی

دانشیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

دکتر مهران کشتکار هرانکی

دکتری مدیریت راهبردی دانش دانشگاه عالی دفاع ملی

شماره مسلسل ۹۳۷۲

شماره انتشار ۳۸۹۷

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	مبینی دهکردی، علی، ۱۳۳۴ - Mobini Dehkordi, Ali
عنوان و نام پدیدآور	نوآوری اجتماعی: مفاهیم، تعاریف، مدل‌ها/ تألیف علی مبینی دهکردی، مهران کشتکار هرانکی.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۶۶ ص.: مصور، جدول، نمودار.
فروست	انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۸۹۷.
شابک	978-964-03-7162-6
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	واژه‌نامه.
موضوع	نوآوری-- ایران-- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	نوآوری-- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	تحولات اجتماعی-- ایران
موضوع	تحولات اجتماعی
شناسه رده	کشتکار هرانکی، مهران، ۱۳۵۱-
شناسه افزوده	دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگر	۱۳۹ HC ۷۹/ن۹م۲
رده‌بندی دیویی	۳۳۸/۰۶۴
شماره کتابشناسی می	۴۰/۹۳۶

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی، وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود. تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN: 978-964-03-7162-6

9 78964 371626

عنوان: نوآوری اجتماعی؛ مفاهیم، تعاریف، مدل‌ها
تألیف: دکتر علی مبینی دهکردی - دکتر مهران کشتکار هرانکی
ویرایش ادبی: فاطمه شیخ‌لو
نوبت چاپ: اول
تاریخ انتشار: ۱۳۹۶
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»

بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

بخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

فهرست

پیشگفتار	ج
فصل اول - مروری بر کلیات نوآوری	۱
فصل دوم - طبقه‌بندی انواع نوآوری اجتماعی و فنی، اقتصادی، مدیریت، استراتژیک	۲۵
فصل سوم - مفاهیم نوآوری اجتماعی و کارآفرینی اجتماعی	۴۹
فصل چهارم - گونه‌شناسی نوآوری اجتماعی	۸۱
فصل پنجم - انواع معیارهای نوآوری اجتماعی	۱۰۹
فصل ششم - گفتمان‌های نوآوری اجتماعی	۱۳۹
فصل هفتم - مدل‌های نوآوری اجتماعی	۱۶۱
فصل هشتم - عوامل مؤثر بر نوآوری اجتماعی	۱۷۹
فصل نهم - منابع و بازیگران نوآوری اجتماعی	۲۰۳
فصل دهم - کارکرد نوآوری اجتماعی	۲۱۷
واژه‌نامه	۲۵۱

پیشگفتار

امروزه، عوامل متعددی موجب شده است که جامعه، رهبران، مدیران کلان، تصمیم‌گیران، مراکز علمی و دانشگاهی و حتی سازمان‌هایی با مأموریت‌های اجتماعی به‌طور جدی به نوآوری اجتماعی توجه کنند. به‌هنگام محدودیت منابع، سیاستگذاران برای یافتن راه‌حل‌های جدید و نیز گسترش الگوهای خدمات عمومی نوآورانه، احساس نیاز می‌کنند. به عبارت دیگر، بسیاری از افراد، فرصت‌های فراهم‌شده حاصل از چالش‌های اجتماعی، قدرت تحرک جدید می‌دانند که می‌تواند ارزش افزوده ملموس و طولانی‌مدت برای جامعه، دولت و تجارت فراهم کند. نوآوری اجتماعی می‌تواند توانایی اقتصادهای بومی را بهبود دهد و قابلیت لازم برای ایجاد انواع جدید مانند "گوهای تجارت را دارد. نوآوری اجتماعی، پیش‌شرط لازم برای ایجاد جامعه عادلانه و منسجم است که در آن هر فردی می‌تواند به‌صورت کامل مشارکت کند و قابلیت بالقوه خود را محقق سازد؛ از این‌رو بخشی از جنبات تحولی نوآوری‌های اجتماعی ناشی از این واقعیت است که می‌تواند راهی برای حل و فصل چالش‌های اجتماعی به‌سیوة نه‌رفانه و مثبت باشد.

مطالعه تجارب سازمان‌های بین‌المللی و کشورهای پیشروای بشرو نشان می‌دهد که این مهم بستر لازم را برای عملکرد فعال در شرایط رقابتی بسیار پیچیده، با استفاده از برآماده‌های دانشی فراهم می‌کند؛ به‌گونه‌ای که عامل اساسی تقویت رشد پایدار، امنیت کار و افزایش قابلیت‌های مبتنی خواهد بود. باین حال، این مفهوم در راهبردها و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران مرسوم نیست و به آن توجه نشده است.

برای کمک به پر کردن این شکاف، کتاب حاضر نخستین کوشش است که تلاش می‌کند به تبیین و ترویج مفهوم نوآوری اجتماعی و گفتمان‌های مربوط بپردازد. از آنجا که ماهیت نوآوری اجتماعی از جنس نرم، وابسته به محیط و متأثر از ارزش‌ها و هنجارهای جامعه هدف است، بدیهی است که امکان تجرید و استفاده از الگوها و مدل‌های مطرح‌شده سایر کشورها و جوامع، مؤسسات و بنیادهای جهانی و بین‌المللی، وجود ندارد. ضمن آنکه ارزش‌ها و هنجارها، به‌ویژه هنجارهای اجتماعی جمهوری اسلامی ایران تفاوت بنیادی با سایر کشورها، و به‌طور مشخص جهان غرب دارد که خاستگاه ادبیات نوآوری اجتماعی است؛ در نتیجه ضرورت تدوین کتاب حاضر بیشتر نمایان می‌شود، به امید اینکه از طریق موارد زیر، مؤثر و مفید باشد:

- تقویت مبانی دانشی در ادبیات علمی و پژوهشی کشور؛
- تقویت مبانی دانشی در عرصه سیاستگذاری و اجرایی کشور؛
- تقویت مبانی دانشی در ادبیات و انگاره‌های اجتماعی جامعه؛
- کمک به جامعه سیاستگذاری، تصمیم‌گیران و اجرایی کشور برای بهره‌برداری درست و مناسب از

منابع و سرمایه‌های دانشی؛

- کمک به گسترش روحیه نوآوری و ابتکار، باهدف بهبود مستمر و پویا در سطوح و لایه‌های مختلف جامعه؛
 - کمک به افزایش ظرفیت، توانمندسازی، یکپارچه‌سازی و مشارکت فعال و مسئولانه ذی‌نفعان برای تحقق استحکام ساخت درونی قدرت نظام؛
 - کمک به افزایش ظرفیت، توانمندسازی، یکپارچه‌سازی و مشارکت فعال و مسئولانه ذی‌نفعان برای یافتن پاسخ‌های بومی، جدیدتر و کارآمدتر برای برآورده کردن نیازهای رو به رشد اجتماعی؛
 - کمک به دانش‌بنیان کردن جامعه از طریق به‌کارگیری اصول دانشی براساس ارزش‌های اسلامی - ایرانی؛
 - کمک به شفاف‌سازی و آگاهی‌بخشی درباره حقوق و تکالیف متقابل بازیگران اصلی نوآوری اجتماعی در جامعه از طریق دستیابی آسان و ضابطه‌مند به اطلاعات صحیح.
- این کتاب که در ده فصل تدوین و تنظیم شده است، تلاش می‌کند با توجه به اهمیت نوآوری اجتماعی، با مطالعه پژوهش‌های پیشین ارزشمند محققان، و نیز تجربیات مؤلفان آن که حاصل سال‌ها تحقیق و پژوهش در این حوزه است، به جمع‌بندی رائے معظم، شفاف و یکپارچه مطالبی بپردازد که برای استفاده و کاربردی علمی و عملی مدیران و تصمیم‌گیران سطوح راهبردی، و نیز پژوهشگران و دانشجویان مقاطع مختلف، به‌ویژه کارشناسی ارشد و دکتری مفید است.
- بی‌گمان بیش از هر چیز، استفاده از دیدگاه ارزشمند خوانندگان این کتاب، ما را در ادامه کار یاری و کمک خواهد کرد.

دکتر علی مبینی دهکردی

دانشیار دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

دکتر مهران کشتکار هرانکی

دکتری مدیریت، اهبودی دانش دانشگاه عالی دفاع ملی